



Att ta valpar EFTER SIN HUND

- ett stort ansvar för både tik- och hanhundsägare

Funderar du på att ta en kull valpar efter din tik eller vill du att din hanhund ska bli pappa? Visst är det roligt med valpar, men innan du går från tanke till handling är det mycket du behöver veta och ta ställning till.

TEXT: ANNA PERSSON FOTO: C & R HÖÖG

Först och främst bör du lyfta blicken från det egna perspektivet och tänka på att all hunduppfödning påverkar rasens framtid. Kanske kommer dina valpar att i sin tur få valpar och deras egenskaper – bra som dåliga – kommer att spridas vidare i rasen. Det är därför viktigt att de hundar som används i avel verkligen är goda representanter för rasen och har egenskaper (mentala, hälsomässiga och exteriöra) som är värda att föras vidare. Det finns många andra aspekter på beslutet att ta valpar efter sin hund, inte minst de ekonomiska, då en valpkull kan bli en kostsam historia om något går snett. Men den här artikeln handlar om första steget i det viktiga valet av avelsdjur – att bedöma den egna hunden och den tilltänkta partnern.

FÖRBÄTTRA OCH BEVARA

Det räcker inte att ha en trevlig tik. Hon ska dessutom helst vara bättre än rasens genomsnitt, för att ytterligare stärka och utveckla rasen åt önskvärt håll. Vad "önskvärt håll" innebär kan du läsa om i rasstandarderna och rasklubbarnas Rasspecifika avelsstrategier (RAS). I RAS-dokumentet anges de problem som finns i rasen idag, och den givna samvetsfrågan är då om din hund är fri från dessa. Här finns även angivet vad som behöver förbättras i rasen, och du bör ställa dig frågan om din hund kan bidra till detta. Avel handlar om att förbättra och bevara raser, inte göra om dem.

Om du vill föda upp valpar men har en tik som inte är helt lämplig för avel, så är det bättre att avstå och istället skaffa en tik som uppfyller kraven. Att starta sin uppfödning med ett sämre avelsmaterial kan innebära att du utsätter både rasen och enskilda hundar för ohälsa och försämrad livskvalitet. Det kan också leda till att du aldrig kommer att uppnå dina avelsmål. Uppfödaren har också ett stort ansvar gentemot den enskilda valpköparen som förhoppningsvis ska leva med sin hund 10–12 år framåt i tiden.

Det är inte lätt att se på sin hund med öppna ögon och även

de mest erfarna uppfödare kan bli hemmablinda. Våra känslor påverkar förnuftet – därför är det klokt att skaffa en mentor, en erfaren, utomstående och ärlig person som har kunskap om rasen och avelsarbete och kan hjälpa till att bedöma din hunds avelsvärde samt ge dig råd på vägen. Ett annat gott råd är att engagera dig i rasklubben och ta del av de diskussioner som förs där samt att delta på de uppfödarräffor som anordnas.

HUR MÄTS AVELSVÄRDET?

Mätbara fakta kan vara till stor nytta. I de fall rasen har fastställda hälsoprogram finns information om t ex ledstatus höft/armbåge/knä, ögonsjukdom och hjärtsjukdom. Mental status dokumenteras via mentalbeskrivning/MH och mentalprov/MT, och utseendet/exteriören bedöms på utställning och exteriörbeskrivning. Samtliga dessa uppgifter, prov och bedömningar (utom exteriörbeskrivningen) är officiella och registreras hos Svenska Kennelklubben, vilket innebär att de är fritt tillgängliga på SKK:s hemsida via webbtjänsterna Hunddata och Avelsdata.

Men all önskvärd information går tyvärr inte att komma åt lika enkelt. Rasernas hälsoprogram täcker endast ett fåtal sjukdomar och även om mentaltesterna fungerar bra för de egenskaper som mäts i testerna så säger de inte allt om en hund. På utställningar finns trender och bedömningar som inte alltid gynnar ett friskt urval. Här krävs god kunskap om inte bara den egna hunden, utan även dess syskon, föräldrar och andra släktingar. Dessutom lika mycket kunskap i frågor om hälsa, mentalitet och exteriör för den tilltänkta avelspartnern.

Verkar hunden trevlig? Mår den bra? Ger den ett friskt och sunt intryck, med glansig päls och utan synbara problem? Gillar den människor? Är den frimodig och glad? Är den rädd för något? Har den gett bra avkommor tidigare? Är syskonen friska och trevliga? Lever föräldrarna och andra äldre släktingar, om inte – hur gamla blev de och vad dog de av? Tyvärr har vi ett hårt sjukdomstryck inom många hundraser och både tik- och



hanhundsägare har ett stort ansvar att inte bidra till ytterligare sjukdomsförekomst. Vid all avelsplanering bör därför störst vikt läggas vid hälsa, mentalitet och funktionalitet.

Om du vill få valpar med goda arbetsegenskaper är det viktigt att ta hänsyn till detta i avelsplaneringen, vilket givetvis förutsätter kunskap om vilka egenskaper som utmärker en bra arbetande hund. En bruksintresserad valpköpare vill inte upptäcka att deras hund saknar de egenskaper som gör den till en bra brukshund och de som har köpt hund för vallning, jakt eller tjänst förväntar sig egenskaper som passar för dessa ändamål.

INDIVIDAVEL, NEJ TYVÄRR

Individavel, dvs att avla för att komma åt en viss individs goda egenskaper, kan fungera i en kvalitetsmässigt mycket jämn population. Men tyvärr är så sällan fallet inom hundaveln. En hund må ha god mentalitet, men om syskonen har sämre mentalitet kommer valparna från den mentalt starka hunden troligtvis även att ärva anlag för sämre mentala egenskaper. Försök därför att inte tänka "valpar efter min hund" utan tänk istället att du kommer att ta valpar efter hundens hela släkt och få del av alla deras egenskaper – goda som dåliga. Det här är också anledningen till att det kan vara bättre att avla på en bra hund ur en jämn kull, än en mycket bra hund ur en sämre kull.

Det är också klokt att välja en hane och en tik som båda ligger nära de egenskaper som man hoppas att de tilltänkta valparna ska erhålla. Ett sådant förfarande ger både jämnare kullar och större möjlighet att valparna föds med önskvärda egenskaper.

NÖDVÄNDIGA KOMPROMISSER

Tyvärr existerar inte den perfekta avelstiken eller avelshanen. I verkligheten är vi därför tvungna att kompromissa och välja hundar som inte har alla de egenskaper vi skulle önska, men som ändå kan anses vara tillräckligt bra. Det viktiga med dessa kompromisser är att de bygger på medvetna val, att vi ser bristerna och inser vad som saknas samt förstår vad det innebär. Givetvis bör en seriös uppfödare aldrig kompromissa om verkligt avgörande egenskaper – som hälsa och mentalitet.

I en numerärt liten ras blir kompromisser av nödvändighet vanligare eftersom det inte finns så många individer att tillgå i aveln. Kraven på avelsdjuret är dock desamma och varje kompromiss måste vara noga genomtänkt.

HANHUNDSÄGARENS ANSVAR

Det är tikägaren som står som uppfödare till en valpkull, men även hanhunden kommer att påverka utvecklingen inom rasen och hanhundsägaren har därför ett lika stort ansvar. Det är oklokt att låta sig smickras av en förfrågan om parning. Istället bör varje erbjudande granskas kritiskt, både vad gäller den tilltänkta tiken, den egna hanen och kombinationen hane-tik.

Idag tvivlar nog ingen på det olämpliga med matadoravel, dvs att låta en hanhund få alltför många avkomor. Tyvärr talas det mer sällan om hanhundens ålder och det är inte ovanligt att knappt vuxna hundar används i avel. Det största problemet med tidig avelsdebut är att många allvarliga sjukdomar inte visar sig förrän hunden uppnått vuxen ålder och det därför finns en uppenbar risk att sjuka djur sprider sina anlag vidare till nya generationer. Hanhundar har en betydligt längre möjlighet till avelskarriär än tikarna och det finns ingen anledning att de ska debutera tidigt. För både hane och tik gäller att de med god marginal bör ha uppnått vuxen ålder innan avelsdebuten, eftersom det först då är möjligt att göra en seriös bedömning huruvida de är lämpliga för avel eller inte.

ETT LÅNGTGÅENDE ANSVAR

I den här artikeln har vi tagit upp några av de aspekter som är viktiga att tänka på innan man bestämmer

sig för att ta en kull valpar efter sin hund. Tycker du att det låter besvärligt så ska du vara medveten om att det här endast är det första steget av ett mycket långtgående ansvar man åtar sig som uppfödare, gentemot såväl rasen som kommande valpar och valpköpare.

För de som har ett stort och uppriktigt intresse för sin ras är det en självklarhet att låta rasens bästa gå före egna önskemål och värderingar. För att våra raser ska ha en framtid i det moderna samhället måste alla vara med och ta sitt ansvar, vilket innebär att inte bara se fördelar – utan även brister – med en tilltänkt kombination. Först då kan det övergripande målet om friska och arbetsdugliga hundar med god mentalitet och korrekt exteriör uppfyllas. □


Tänk inte "valpar efter min hund" utan tänk istället att du kommer att ta valpar efter hundens hela släkt.

MER INFORMATION

SKK:s hemsida:
www.skk.se/sv/uppfodning/avel-och-uppfodning/infor-din-forsta-valpkull/
 Rasspecifika avelsstrategier och rasstandarder:
www.skk.se/sv/hundraser/

Förmånlig Bilförsäkring för medlemmar i Brukshundklubben

Se ditt pris direkt på: www.watercircles.se/sbk *En hund som inte klarar att vara ensam kan ställa till med rejäl oreda i hemmet.*

- » Upp till 20 % i samlingsrabatt
- » Bilförsäkring miljömärkt med Bra Miljöval 
- » Schysst service och svar på telefon inom 20 sek.



WaterCircles miljömarta försäkringar i samarbete med 